

Ókontri

47

Történelemóra volt a hatodikosoknak. Czollner Edit tanítónő tartotta. A többi osztály közben önállóan foglalkozott azzal, amit kijelölt nekik. Átalakult a tantestület. Takács Terézia igazgatónő nyugdíjba ment, és Kerekharasztra költözött a testvéréhez. Schönert Zoltán tanítót nevezték ki a helyére, aki eddig Váraszón tanított. Tapasztalt, jó pedagógus volt, de a falu nehezen fogadta el, mert korosodó, szinte öreg ember léteére egy több évtizeddel fiatalabb feleséget hozott magával.

Jancsika felelt. A Szovjetunió Nagy Honvédó Háborúja volt a téma. Így kellett írni, nagy kezdőbetűkkel.

– Leülhetsz, kettes – mondta a tanítónő, mikor befejezte.

Jancsika elvörösödött, de nem szólt semmit. Most kivételesen tudta, miért kapott ilyen gyenge jegyet. Szórol szóra azt adta vissza, ami a könyvben volt, de utána vitába keveredett a tanítónővel. Azt állította, hogy a Szovjetunió azért győzött a második világháborúban, mert Amerika segítette. Az nem értett vele egyet, ellenkezőleg, jelentette ki, az amerikaiak az angolokkal együtt ki akarták véreztetni azzal, hogy Normandiában a végtelenségig halogatták a partraszállást. Márpedig igenis úgy volt, ahogy ő mondja, erősködött Jancsika, Holló Imre bácsi, az apja barátja is mesélte, aki a Donnál harcolt. A szovjet katonáknak, akik megadták magukat, vagy csak úgy átjöttek hozzájuk, amerikai konzerv volt a hátizsákjában, némelyiknek meg a puskája is amerikai volt. A tanítónő leszögezte, hogy ez nem igaz, ez imperialista rágalom, amivel a nyugati hatalmak csak be akarják feketíteni a dicsőséges Szovjetuniót és aláásni a békét. Jancsika jegyezze meg egyszer s mindenkorra, hogy a szovjet katona sosem adja meg magát, nemhogy áruló lenne, és átmenne az ellenséghez, de hű, harcol az utolsó leheletéig, és feláldozza életét, mint a *Támadás 6.25-kor* című filmben is láthatta, ahol ráveti magát a német géppuskafészekre.

Ez utóbbit ingerülten, fenyegetően mondta, lelépett a katedráról, és hátrajött Jancsikához, akinek az utolsó előtti padban volt a helye, és merően ránézett. Az ötödikesek, hatodikosok, nyolcadikosok úgy tettek, mintha nem figyelnének oda, de titkon nagyon is követték a szóváltást, a tanítónő mozgását. A hatodikosok lesütötték a szemüket, és zavartan pislogtak.

Jancsikának a szeme sem rebbent, állta a rá szegeződő tekintetet.

A tanítónő mondani akart még valamit, de meggondolta magát, visszatért a katedrára és leült. Lapozgatott még egy darabig az osztálynaplóban, mintha folytatni akarná a feleltetést, de végül nem hívott fel senkit. Becsukta a nagy könyvet, és közölte, mi az új anyag, mit fognak venni. Majd ismét elhagyta a katedrát, és kezében az óravázlatával körben járt a hatodikosok padsora körül. Ismertetett, magyarázott, de közben fegyelmezett is, mert az önállóan tevékenykedő osztályokból mindig rendetlenkedett valaki.

Már jól bent járt az új anyagban, amikor felpattant az ajtó, és az igazgató lépett be. A kezével jelezte a tanulóknak, hogy maradjanak ülve. Íratlan szabály volt, hogy ha bejön ő, a felesége, a tanítónő vagy valaki idegen, felállással fogadják. Ez annyira beléjük rögződött, hogy a jelzés ellenére felpattantak, de aztán leültek, mielőtt a tanítónő még leülnit vezényelt volna, mert az is a regulához tartozott, hogy nem lehetett csak úgy, engedély nélkül leülni.

Az igazgató a tanítónőhöz sietett, és sügött valamit a fülébe. Az elsápadt, viszsabotorkált a katedrára, és arcát kezébe temetve a székre roskadt.

Az igazgató távoztában ismét ülve maradást intett, de a tanulók megint felálltak, helyesebben felugrottak, de most nem megszokásból, hanem kíváncsiságból, hogy jobban lássák, mit csinál a tanítónő, mi történik vele. Egyesek az alkalmat kihasználva máris kurjongattak, lökdösődtek, mások meg papírgalacsint dobáltak, vagy merészen elhagyták a helyüket.

Fél perc telhetett el így, és már-már eluralkodott a teremben a káosz, amikor a tanítónő szabaddá tette az arcát és felállt. Mindenki visszament a helyére, abba-hagyta, amit művelt, és csend lett.

A tanítónő lejött a katedráról, könnyes szemmel végigtekintett az osztályokon, és megrendülten azt mondta:

– Pajtások, a mai napon meghalt Sztálin elvtárs. Ötperces...

Nem tudta folytatni, elcsuklott a hangja, de aztán újra kezdte a mondatot.

– ...Ötperces néma vigyázzállással adózzunk emlékének!

Mindenki felállt, és vigyázzállásba merevedett.

Jancsika először úgy tett, mintha maga is vigyázzban állna. Egymás mellé tette a két lábát, kihúzta magát, oldalt a nadrágjára szorította a kezeit, és egyenesen előre nézett az előtte lévő padban álló Králik Jani tarkójára. De aztán gyorsan áthelyezte a testsúlyát a bal lábára, és kissé hátra dőlve a mögötte lévő padnak támaszkodott.

Még hogy ő vigyázzban álljon, mert az a ragyás képű, bajszos gazember feldobta a talpát? – gondolta. Annak adózzon, aki leigázta Magyarországot, és rájuk hozta a kommunizmust, aki kiszípolyozta a földműveseket, aki szétrontotta az apja gazdaságát, aki megverette az apját, aki miatt csak kínlódnak, és lassan már enniük se lesz mit? Azt már nem!

Dacosan zsebre dugta a kezeit, izgett-mozgott, majd hátrább lépett, leszegte a fejét, kinézett magának az olajos padlón egy különös alakú göböt, és azt kezdte tanulmányozni. Azt sem bánta, ha a tanítónő észreveszi. Annál kevésbé, mert ez az engedetlenség, tiszteletlenség neki is szólt.

Nem szerette, szinte utálta a tanítónőt. Három okból is.

Először azért, mert mint nő nem volt szép, hanem inkább csúnya, legalábbis neki nem tetszett. Magas volt, mint egy meszelő, pókhasú, nagy orrú, festette a száját, cigarettázott, és mindig zsírosan fénylett a haja, mintha sosem mosta volna meg. És örökké nadrágot viselt, feltehetően azért, mert rosszak voltak a lábai. Az el is takarta őket, így viszont még jobban látszott, hogy csámpás a járása. A farának sem tett jót a nadrág, nagyon kiállt benne, és nem lehetett nem észrevenni, hogy az ráadásul még csavart is. Egyedül talán a mellei voltak elfogadhatók, bár nem nyomták eléggé ki a pulóverét, és nem kerültek ugyan szét, de gyanúsán hosszan lenyúltak.

A másik ok az volt, hogy pikkelt órá. Mindig rosszabb jegyet adott neki, mint amilyent megérdemelt volna. Nemcsak a feleleteire, a dolgozataira is. Még a kedvenc tantárgyaiból, magyar nyelv és irodalomból, valamint természetismeretből is, amiből a legjobb volt az osztályban. Nem úgy az igazgató, aki mindig igazságosan osztályozta. Ha nem tudott, egyest adott, ha igen, akkor ötöst vagy négyest. Szerette is érte az öreget, de ettől függetlenül is vonzódott hozzá, mert nagy tudású ember volt. Az is kedvelte őt. Ennek úgy is tanújelét adta az óráin, hogy ha senki nem tudta, amit kérdez, mindig azt mondta, hogy no, akkor kérdezzük meg Jancsit.

És nem szerethette a tanítónőt harmadsorban azért, mert álnok volt, mert mint úttörővezető leváltatta őt csapattanácselnöki tisztségéből. Az volt a vád ellene, hogy önfejű, nem veszi figyelembe mások véleményét, tiszteletlen az úttörőnyakkendővel szemben, nem köti meg rendesen, vagy hagyja félrecsúszni, és nem viseli a karján a csapattanácselnöki rangjelzést. A tanítónő csapattanácsülést hívatott össze, bizalmatlansági indítványt tett, szavazásra bocsájtotta a személyét, és mindenki ellene szavazott. De nem volt igazi szavazás, az egyik tanácsstag utólag elárulta, hogy előre ki volt csinálva az eredmény, mert a tanítónő előtte mindenkinek megmondta, hogyan kell szavazni, és azt is, hogy kit válasszanak meg utána helyette.

Letették, pedig hamisak voltak a vádak. Semmit nem csinált a tanács jóváhagyása nélkül. És az sem felelt meg a valóságnak, hogy nem törődik a nyakkendőjével. Mindig rendesen megkötötte, ha meg félrecsúszott, helyreigazította. Rangjelzését pedig csak egyszer nem viselte, akkor, mikor leszakadt róla egy csík, és otthon hagyta, hogy visszavarrija az anyja. Nem varrta vissza aznap este, mert nem ért rá, bevonult a bátyja katonának, és annak a holmiját kellett előkészítenie.

Felháborodott, tiltakozott. Elkéseredésében még sírt is, de nem a leváltás miatt. Az meglepte, de nem bánta. Az igaztalan, hamis vádak dúlták fel, azok estek neki rosszul.

Annak idején, mikor elvállalta a tisztséget, még őszintén hitt az úttörőségben. Még meg is sértődött az apjára, aki azt kérdezte, minek az neki, nem elég hogy viselnie kell a nyakán azt a piros rongyot. Piros rongyon az úttörőnyakkendőt értette. Komolyan vette az úttörők tizenkét pontját, és nagy lelkesedéssel vetette magát a munkába. Mindenféle programokat talált ki, és újításokat vezetett be. Az ő ötlete volt például, hogy keressenek valami patronáló szervezetet. A lángosi katonai raktárbázis őrszázadát javasolta, és a tanács el is fogadta. Szóba került a péterkei tűzér-laktanya is, de ő Lángost részesítette előnyben, mert civil garázmesterként ott dolgozott Holló Imre bácsi is.

A tanítónő írta a felkérő levelet, és ő vitte ki, gyalog, Lakon, Nagypallagon keresztül, az iskolatáskájával a kezében. Nem kisebb valaki fogadta, mint Somfai ezredes, a parancsnok. Az nemcsak vállalta, hogy segítik az úttörőcsapatot, hanem nyomban cselekedett is. Hívatott egy főhadnagyot, akinek a nevét már elfelejtette, kijelölte kapcsolattartónak, és utasította, hogy máris induljon Szajlára, hogy neki ne kelljen még egyszer gyalog megtennie a hosszú utat.

Perceken belül sofőröstül előállt a parancsnok szolgálati kocsija, egy zöld *Pobjeda*. A tiszt maga mellé ültette a hátsó ülésre, és meg sem álltak Rácfaluig, mert először hazavitték őt, és csak azután mentek a tanítónőhöz, aki akkorra már nem volt az iskolában. Ez is volt aztán az egyetlen jó dolog, ami az egészből szár-

mazott. Akkor ült életében először autóban, és borzasztóan élvezte, hogy olyan gyorsan megy, hogy olyan kitűnő a rugózása, hogy fel sem veszi a kátyúkat, meg a szigetelése is, mert nem jött be a por, pedig azt nagyon felverte a földúton. A patronálásból ugyanis semmi nem lett. Ellenben a főhadnagynak úgy megtetszett a tanítónő, hogy attól kezdve sűrűn látogatta a szállásán, és nála maradt éjszakára is. Valószínűleg beleszeretett, bár felfoghatatlan volt, mit evett rajta. Mindenesetre ő és a többi fiú azon túl éberem figyelte, nő-e, domborodik-e már a hasa, mert nyilvánvaló volt, mit csinálnak éjszakánként.

Aztán kételyei támadtak az úttörőséget illetően. Egyre kevésbé tetszett neki, egyre nagyobb lett az ellentét a valóság és aközött, amit vallottak, egyre nagyobb hazugságnak látszott az egész. Nem mutatta és nem beszélt róla senkinek, de eljutott oda, hogy a lemondását fontolgatta. De hogy így szabadultak meg tőle, ilyen igaztalan, csalárd módon, az végtelenül bántotta. Talán még ennél is jobban fájt neki, hogy Tóth Ilus is elárulta, akibe szerelmes volt. Egy osztályba jártak, és tudott róla, de nem viszonzta az érzelmeit. Csapattanácstag volt, és a tisztességes az lett volna, hogy tartózkodik a szavazáson. De nemcsak hogy ellene szavazott, kíméletlenül bírálta, valósággal támadta is, és olyasmiket vetett a szemére, amikért az előző csapattanácsülésen még dicsérte. A tetejébe még elfogadta az elnöki tisztiséget is, mert őt választották meg helyette. Már-már arra a keserű következtetésre jutott, hogy hát, ilyenek a lányok, de aztán elhessegette magától ezt a gondolatot, és felmentette azzal, hogy ő is áldozat, félrevezették, megtévesztették.

Letelt az öt perc. A tanítónő nem vette észre a szabotázszt. Csak állt ott elől, mozdulatlanul, lehunytt szemmel. Túlságosan el volt foglalva a fájdalommal, hogy azt figyelje, mindenki rendesen vigyázzban áll-e, vagy fel sem merült benne, hogy valaki hanyagságból vagy szándékosan kegyeletet sért.

Szerencsére, eszmélt rá, mikor elhangzott a *leülmi*, mert ebből alighanem nagy baj származott volna. Nemigen csapnák ki az iskolából, mert az általánosba járni kötelező, de az apját biztosan meghurcolnák ezért is.

A tanítónő visszament a katedrára, de nem folytatta az órát, amely az utolsó volt aznap, és házi feladatot sem adott fel, hanem hazaengedte őket. Maga még nem távozott, visszaült a székére, üres tekintettel meredt maga elé, mint aki számára megszűnt a világ, és azt sem hallotta, hogy a gyerekek örömben, amiért előbb megszabadultak az iskolától, és a gyásszal mit sem törődve, üdvivalgásban törtek ki az udvaron.

48

Steve az elsuhanó, egyhangú, sík tájat nézte. A vonaton voltak, már Franciaországban, Párizs és Cherbourg között. Sikerült, meggyőzte végül Júliát, és Jancsi is kapott útlevelet. Azt sem akadályozták meg, hogy vízumot kérjenek az amerikai követségen. Összecsomagolták a legszükségesebb holmijait, és otthagyták Rácfa-lut, a házat, a tanyát, mindent. Az állatokat átadta az apósának, és ő vitte át őket kocsival a recski állomásra is. El sem köszöntek mindenkitől. Még Imre-Henryről is majdnem megfélekedtek, és az utolsó pillanatban búcsúztak el tőle. Siettek, féltek, hogy a hatóságok meggondolják magukat.

Éjjel haladtak át Ausztrián, Nyugat-Németországon, de izgalmukban nem tudták lehunyni a szemüket, és most nagyon fáradtak voltak. Aludtak, őt kivéve, ő tartotta magát, bár el-elbóbiskolt közben.

Vizelhetnékje támadt. Legbelül ült az ablaknál. Pest óta Jancsikáé volt az a hely, de nemrégén átengedte neki. Felállt, és a lábakat óvatosan átlépdelve kiment a fürkéből, ahol rajtuk kívül nem volt más. Mikor visszatért, meglepődve tapasztalta, hogy a családja nincs a fürkében. Eltűnt a poggyással együtt. Máshová ültek, gondolta. De ilyen rövid idő alatt, és vajon mért?

Kilépett a folyosóra, és bekukkantott minden fürkébe. A két szomszédos kocsit is átvizsgálta, aztán végigfutott az egész szerelvényen, de nem találta őket sehol. Megdöbben. Az utasokat is hiába kérdezte, a kalauz is a fejét rázta, és csak annyit tudott meg tőle, hogy az előző állomáson nem szállt le senki, felszálló volt, de leszálló nem.

Kétségbeesetten rohanguált fel-alá a folyosókon, mígnem egy szemafornál, ahol piros jelzést kapott a vonat, leugrott. Ahogy az utolsó kocsi is tovagördült, elindult visszafelé a síneken, remélve, hogy szerettei azon a bizonyos állomáson valamiért mégiscsak leszálltak. A talpfákat a vonatvécékből származó ürülék borította, ezért, hogy ne kellejen folyton azt kerülgetnie, otthagya a vaspályát, és letért a vele párhuzamosan futó, közeli országútra.

Egy kilométert sem tett meg, amikor felfedezte, hogy Kaliforniában van, az ojai-i országúton, és nem felnőtt többé, hanem gyerek, és csumas barátjához, Pilulawhoz igyekszik a Fried-ranchra. Megszökött a szüleitől, akik magukkal akarták vinni Magyarországra. Vagyis pontosan azt cselekszi, amit annak idején, hogy megakadályozza őket tervük megvalósításában. Még a ruha is ugyanaz rajta, póló, rövidnadrág, a lába szára tele karcollással, mert a Santa Paula Creek-kanyonban, a bozótban töltötte az éjszakát. Már nagyon éhes, ma még nem evett, csak vizet ivott a patakban, mégsem fordul vissza.

Már elhagyta Summitot, az út melletti tűzoltószertárt, amikor hátranzve rendőrautót vett észre a távolban. Gyorsan beugrott az árokba és lehasalt. Őt keresték vagy sem, mindenesetre nem látták meg, elsuhantak mellette. Folytatta volna az útját, de felállva egy *Ford-T-t* pillantott meg az úttesten, az innenső sávban. Olyan ismerős volt. Odalépett hozzá, körüljárta, és megállapította, hogy az ő régi kocsija. Egyezett a rendszáma, és a kormány felőli oldalon, a nyithatatlan ablakszem alatt ott húzódott az a finom karcollás is, amelyet a bokrok közé parkolva szerzett egyszer a Sisar-kanyonban, és sehogy se tudott polírozással eltüntetni. Az ő tulajdonosi mivolta mellett szólt az is, hogy közben megint felnőtt lett, továbbá, hogy járt a motor, és nyitva volt az autó ajtaja, mintha csak most szállt volna ki belőle, és olyan rövid időre, hogy be sem csukta.

Nagyon megörült, beült, sebességbe tette, gázt adott, és tovább hajtott Ojai felé. Nem Pilulaw miatt, hiszen az még legénykorában meghalt, hanem mert úgy döntött, hogy arra megy haza a Wheelerbe, Casitos Springen, Venturán át. Nagy kerülő, de kocsikázni akart, élvezni az autóját, a vezetést.

Saticoynál a Wells Roadon átvágott a Foothill Roadra, és Santa Paulát nem érintve érkezett meg a Wheeler-kanyonba. A kanyon útja még mindig aszfaltozatlan volt, és a szájánál ott fehérlettek a Limoneria munkásbarakkjai. A nagy kanyar után megállt az útszéli nagy tölgynél és kiszállt.

Ha eddig kételkedett volna, most végképp meggyőződött róla, hogy Dél-Kaliforniában van, és valóban a Wheelerben. Ősz volt, de nem magyarországi, hanem itteni, vagyis tavasz, meleg. Minden zöldellt, virult, zúgtak a bogarak, döngtek a méhek, és cikáztak a kolibrik. A másik oldalon, mindjárt az út mellett, lucerna virágzott kéklőn. Az alsó szomszéduké, Cummingséké volt, akiknek ide látszott a ranchuk. Szép kövér volt, sehol egy vakfolt benne. Hicksék ranchát ezen az oldalon eltakarták a fák.

Traktor jött szemből. Az öreg Hicks ült a nyergében, és kultivátort vontatott. Intett neki, barátságosan visszaintett. Megvárta, míg eloszlik a füst, az olajszag, és ismét ániszillatú lesz a levegő. Nagyot szippantott belőle, és visszaült a kocsiba.

Otthon megint kellemes meglepetés, a családja várta kint a ház előtt. Már mesziről látta, hogy egy nő és egy gyerek áll a kiskertnél, de nem hitte volna, hogy Júlia és Jancsika az. Nagyon megörült, hogy előkerültek. Olyannyira, hogy elfeledte megkérdezni, hol voltak mostanáig, és hol tanultak meg angolul, mert angolul beszéltek. Megölelte, megcsókolta őket, és bement velük a házba, miután a kocsit betette a garázsba.

Az anyja egyáltalán nem csodálkozott felbukkanásán. Úgy viselkedett, mintha mindig itthon lett volna. Tovább ügyködött a konyhán. Éppen sárgarépát tisztított, készítette az ebédet, mert délelőtt volt, tizenegyét.

A házban nem változott semmi. Még mindig nem vezették be a villanyt, és alacsony volt a víz nyomása, jelöl annak, hogy továbbra is a kútjukból, a padláson lévő tartályból származik. És a berendezés sem változott, a régi bútorok mindenfelé, csak szobájában voltak lecserélve az ágyak a rácfalú ágyakra, szekrényekre.

Kérdezte az anyját, hogy hol az apja. Azt felelte, hogy kint, billogoz Georgie-val. Georgie! – jutott eszébe a nagyfia, és örömmel nyugtázta, hogy az is itt van.

– Kimennek hozzájuk – jelentette be az anyjának.

– Eredj – mondta az. – Csak ne kend össze az ünneplő ruhádat!

– Az ünneplő ruhámat? – ütődött meg. Végigtekintett magán, és elakadt a szava. A kocsiban még az volt rajta, ami a vonaton, most meg a régi öltönye, amiben Anitát oltár elé vezette.

Kiment a házból, de nem mindjárt a karámba, ahol az apjáiék dolgoztak. Előbb körüljárt. Mikor a kocsit betette a garázsba, annyira sietett, hogy nem nézett se jobbra, se balra, még a kutyára sem vetett egy pillantást sem.

Kint semmi sem változott, minden ugyanaz és ugyanolyan volt, a csűr, a pajta, a disznó- és a tyúkól, a tyúkudvar, a csűr istálló részében a két ló, a fejőstehén, a pajtában a kocsi, a vetőgép és a többi eszköz. Még a disznóólban is ugyanaz a hízó horkolt, a méretéből ítélve legalábbis. A szárnyasok közül csak a kakasra emlékezett, de feltehetően ugyanaz volt a tyúksereg is.

A Cummingsék felőli szántókat illetően először bizonytalankodott, de aztán úgy gondolta, hogy azok is az övéik kell legyenek még, különben honnan volna kukoricaszár a szérún, mert az volt ott, kúpba állítva, takarmánynak. És igaza lett, odaballagva látta, hogy a zöldellő búza- és árpatábla közt letarolt kukoricaföld húzódik. Egy másik darabon, a megmaradt töltéshalmocskákból ítélve, krumplit természetthettek. Lucerna sehol, pedig az is volt ott mindig. Ellenben meglelte az

anyja konyhakertjét, és pontosan ott, ahol lenni szokott. Az apja mindig mondta, hogy időről időre változtatni kell a helyét, mert elhasználódik a talaj, de az anyja nem hallgatott rá. A paradicsom, paprika, káposzta már letermett, de a petrezse-lyem egy részét a földben hagyták, hogy legyen levesbe való zöldsük az újig. Egy nyúl lapult a közelében. Rögöt dobott feléje, mire felugrott és elinalt.

Visszaindult a tanyába. Ha nem tudta volna, mit csinál a karámban az apja és a fia, most innen távolról is kitalálta volna, hogy billogoznak. A fel-felszálló füst jelezte, a jellegzetes szag, az égett bőr szaga nem, az nem hatolt el idáig. Mielőtt odament volna hozzájuk, üdvözölte végre a kutyát, amely hálásan nyomta a lába szárához az oldalát, és elcsukló vakkantásokat hallatott.

A két férfi a karámbeli tölgyfa alatt dolgozott. Ott, annak árnyékában égett a tűz is. Oda vonszolták a soros borjút, és amikor végeztek vele, kiengedték a karámból.

Átbújt a korlát alatt, és megállt előttük. Nem köszönt. Minek köszönne, ha ők is abban a hitben vannak, hogy mindig is itthon volt? – gondolta magában. De azért csak illett valamit mondani.

– Nagy munkában vannak, apa – mondta angolul.

Az visszatette a vasat a tűzbe, kesztyűs kezével letörölte az izzadságot a homlokáról, és ránézett.

– Hát, megizzasztja az embert, de szerencsére jó segítségem van.

– Látom – felelte ő, mintha ez olyan magától értetődő lenne, holott sehogy se fért a fejébe, hogy Georgie így érti a dolgát, hogy szakszerűen ragadja meg és teperi le a borjakat, mintha világegyetében ezt csinálta volna, pedig legfeljebb kiskorában művelt valami hasonlót játékból a kutyával.

– Anya üzeni, hogy később lesz az ebéd, tizenkettő helyett fél egykor. Tovább kell főzni a levest, öreg a tyúk, nehezen fő meg a húsa.

Az apja félelten lehúzta a kezéről a kesztyűt, és megnézte az óráját.

– No, akkor csinálunk még négyet, aztán bemegyünk, mert meg is kell mosakodni.

Nem várta meg őket, előbb bement.

Mikor minden előkészület megtörtént, az anyja kivételével asztalhoz ültek. Mialatt ettek, mindenféléről beszélgettek, de leginkább az étel foglalkoztatta őket, az, hogy szerencsére mégis megpuhult a hús, és hogy finom a borjúpaprikás, mert az volt a második fogás, nokedlivel. Ugyanis borjút vágtak előző nap, és sajnálkozva állapították meg, hogy nem ehetnek belőle még egyszer frisset, mert a többi húst be kellett sózni, bezzeg milyen jó Helénéknek a városban, nemcsak hűtőjük, már fagyasztójuk is van, igaz viszont, hogy nem vágnak semmit, a hentesnél veszik a húst, ami nem ugyanaz.

Hallgatott, nem vett részt a társalgásban. Az ügyek többségéhez hozzá sem tudott volna szólni, azonkívül elbátortalanodott. Többször belekezdett, hogy meny-nyire örül, hogy végre sikerült kijönniük Magyarországról, de nem figyeltek rá. Majd próbálta kideríteni, mi történt, hogy kerültek ide, de nem kapott választ. Hiába szegezte végül egyenesen Júliának a kérdést, az elengedte a füle mellett. Pedig tudhatta, legalábbis ezt szűrte le abból, hogy mindenhez bennfentesen szólt hozzá, és össze-összekacsintott az apjával. A két gyerek is be lehetett avatva, de úgy

viselkedtek, mintha nem érdekelné őket, vagy egyszerűen nem akarják elárulni. Aztán szerette volna kiszedni az apjából, miért nem csinálta meg, amit tervezett, miért nem állt át teljesen a marhatenyésztésre. Az öreg először úgy tett, mintha nem hallaná, aztán pedig folyton másról beszélt, mígnem egyszer csak elhallgatott és jelentőségtelesen ránézett, de csak nem nyilatkozott, hanem tovább panaszkodott a gyenge kukoricatermesre és a krumplira, amely szerinte az idén olyan rossz minőségű, hogy nem alkalmas vetőmagnak, tehát azt is venni kell.

Ebéd után le akarta váltani Georgie-t, de Júlia azt találta ki, hogy menjenek be a városba, mert ruhát akar venni magának. Ellenezte, és meg is nevezte az okát, hozzátéve, hogy ő is találhat magának munkát, elmosogathat például az anyja helyett. Nem hallgatott rá, parázs veszekedés lett belőle, Júlia kiabált, még sírt is, hogy neki nincs egy rendes ruhája, rongyokban jár. A végén a békesség kedvéért beadta a derekát, és meg is ijedt kissé. Nem ismert rá a feleségére. Ilyet Magyarországon soha nem csinált.

Előhozta a kocsit, és befurikáztak Santa Paulába. A temető után eltévedt. A Santa Paula Streetről a Blanchard Streetre kanyarodott, azt hívén, hogy az már az Olive Street, amelyen le akart jutni a Mainre, ahol a legtöbb üzlet van. Megzavarta, hogy a város ugyanott és ugyanazokkal a házakkal kezdődött, mint régen. Közben nem terjeszkedett tovább nyugat felé a Foothill Roadon. De nem fordult vissza, rájött, hogy így is célba jut, a Blanchard a Santa Barbarába torkollik, és az keresztezi az Olive-et. A zavaró momentum azonban megmaradt, mi több, erősödött. Nagy változásokat várt a belvárosban, új épületeket, boltokat, éttermeket, kávézókat, modern autókat. Ehelyett csupa régi ház, üzlet, vendéglő, kávéivót látott viszont, és kivétel nélkül – ez már az ojai-i országúton feltűnt neki – ósdiak voltak a kocsik is, sehol egy új modell. És ha ez nem lett volna még elég, az egyik sarkon egy Űdvhadserg-konyhát pillantott meg, amely előtt rosszul öltözött emberek álltak hosszú sorban. Mi van itt? – kérdezte magában. Még mindig tart a válság? Úgy tudta, hogy véget ért a negyvenes években, és utána fellendülés kezdődött. Ezt írták neki a szülei, és ezt hallotta később Magyarországon a Szabad Európa Rádióban is, amelyet tilos volt ugyan hallgatni, de ők csak hallgatták.

– Mi van? – kérdezte Júlia, mikor leparkolt egy helyre, és hosszan nézett egy távozó kocsit után, amelynek volánjánál Josie Willet-t vélte felfedezni.

– Semmi – felelte.

Kiszálltak és lesétáltak a Mainen egészen az Oak Streetig, valami nagy áruházat keresve, amelynek külön női ruházati osztálya van. Nem találtak. Viszont az East Maine-en megvolt még a *Crowwell*-féle ruházati bolt. Abba vitte be Júliát. Elég kis egység volt, mégis nagy a választék, nagyobb, mint Egerben bárhol.

Júlia több ruhát maga elé tetetett és felpróbált, de sehogyan sem tudott dönteni.

– Hogy tetszik? – kérdezte mindig.

– Jó – mondta ő mindegyikre.

A felesége olyan sokáig válogatott, keresgélt, hogy ő a végén megelégedte, és otthagya azzal, hogy elugrik egy közeli vegyesboltba zsilettpengét venni a borotvájába, aztán visszajön. Ha Júlia előbb végezne, üljön be abba a büfébe, igyon meg egy kávé, és a kirakat üvegén keresztül a szemközti *Haciendára* mutatott, ahol annak idején Josie-val fagyizott egyszer.

Esze ágában sem volt pengét venni. Az az ötlete támadt, hogy megnézi a régi házukat a Walnut Streeten. Kocsival öt perc az egész. Feltéve, ha megvan még. Meg kell lennie, vélekedett, mialatt ráadta a gyújtást. Olyan nincs, hogy minden megvan, ami volt, az meg nincsen.

Megvolt. Már az utca végéről látta, és ahogy leparkolt, azt is, hogy eladó, tábla hirdette.

Bekopogtatott. Egy férfi nyitott ajtót, aki hasonlított Ferenc bátyjára. Bemutatkozott, és elmondta, mi járatban van. Az illető beinvitálta, és megengedte neki, hogy végigjárja a szobákat. A maga egykori szobáját utoljára hagyta. Tulajdonképpen nem is az övé volt, hiszen a szüleivel és Rose-zal osztozott rajta, mégis így gondolt rá.

Kinyitották előtte az ajtaját, és éppen be akart lépni, mikor nagy csörömpölés támadt, hirtelen eltűnt minden, a tulajdonos is, és a rácfalui hálószobájukban találta magát. Felült, és sokáig meresztgette a szemét a sötétben, míg megértette, hogy álmódott. Az ébresztőóra költötte fel, az csörömpölt.

Gyufát gyújtott, és látta, hogy három óra. Átnyúlt a másik ágyra, és kitapintotta Júliát. Csöndben, hogy fel ne ébressze, felkelt, felöltözött, és kiment a házból.

Nem akart az álommal foglalkozni, de csak nem ment ki a fejéből, sem etetés közben, sem utána. Különös álom volt. Furcsa volt a ranch a Wheelerben, Santa Paula, de a legkülönösebbnek azt találta, hogy a szülei semmit sem öregedtek. Bár lehet, hogy Josie sem. Kár, hogy olyan gyorsan elhúzott azzal a kocsival, és nem látta tisztán az arcát.

Még este is eszébe jutott a faluban, a szülői értekezleten, amelyet Ferencz Imre, az új iskolaigazgató hívott össze, és amelyre most ő ment el. Nem is tudott rendszeresen figyelni, pedig éppen a jövőre esedékes továbbtanulásról volt szó, ami Jancsikát is érintette, mert már nyolcadikos volt. Igaz, nem sok értelmét látta, mert tartott tőle, hogy ugyanazt csinálják majd vele, mint Georgie-val, őt se hagyják továbbtanulni.

